

Vienas Dievas, vienas Tikėjimas, viena Žemė

Dainius Razauskas

Aš ne „pagonis“, nes „krikščionybė – pagonybė“ tėra primesta ideologinė priešprieša. Panašiai bolševikai buvo primetę priešpriešą „proletaras – buržujus“, arba „proletaras internacionalistas – buržuazinis nacionalistas“, ir ta priešprieša turėjo surišti lietuvių sielą sunkiomis kaltės grandinėmis: jeigu aš myliu Tėvynę ir nekenčiu okupantų, vadinas, tesu smulkus savanaudis niekšas...

Ideologija yra tarsi pjesė, kurioje vaidmenys visiems padalyti taip, kad pagrindinis herojus, o per jį ir pjesės autorius, išeitų nugalėtoju. Ir jeigu priimi „pjesę“ už gryną pinigą, už tikrovės modelį, nejučia atsiduri jos primestame vaidmeny. Jei priimi bolševizmą, lieka būti „geruoju bolševiku“ arba „bloguoju buržujumi“. Jeigu priimi krikščionybę, lieka būti „geruoju krikščionimi“ arba „bloguoju pagonimi“. Apverstai vertinimą, pasivadinant kilniu pagonimi, – ne sprendimas, nes tai neišvaduoja iš primestos „pjesės“. Bet klausimas: ar būtina reikia šitą „pjesę“ priimti ir „žaisti“ pagal primestas žaidimo taisykles?

Visos ideologijos, jeigu jos aklaiai priimanos, sukausto ir pavergia sielą. Tad ar vaduojantis iš vienos primestos „pjesės“ tikrai būtina kurti naują, „savą“? O gal yra dar viena galimybė: ne kurti „savą“ ideologiją, ne rašyti naują „pjesę“, kurioje dabar jau pats būtum herojumi, nebe iš paskutiniųjų vaidinti kokį nors vaidinimą, o pamėginti tiesiog pažinti tikrovę? Nebe vaidinti savo „tapatybę“, nuolat susirūpinus, kaip atrodai, – o pažinti, kaip yra iš tikrųjų? Nebe vaidinti – o pažinti?

Tik tuomet, kai žmogus atplėšia akis nuo savo atspindžio ir pakelia jas į dangų, prasideda religija. Kol tavo nuomonės ir įsitikinimai tau svarbiau

už tiesą, tai ne religija. Kol mes tik stengiamės įtraukti vienas kitą į savas „pjeses“, primesti vienas kitam žeminančius vaidmenis ir taip išaukštinti save kitų sąskaita, tai išvis ne religija, o veikiau „juodoji magija“. Tik tuomet, kai žmogus ryžtasi bent trumpam prasimerkti iš savo sapnų ir pakelti akis į Tikrovę, tik tuomet prasideda tikrasis Tikėjimas. Ne be reikalo lietuvių žodžiai *tikras*, *tikrovė* ir *tikėti*, *tikėjimas* yra vienos šaknies. Ne be reikalo senovės prūsai „tikėjimą“ vadino žodžiu *druvis*, kuris savo ruožtu yra vienos šaknies su anglų *true* „tikras“ ir lietuvių *drūtas* „tikras, tvirtas, stiprus“. Nes tikrovė yra tikroji tvirtybė ir tikroji jėga – ne mūsų vaidmenys, kad ir kokie gražūs jie mums atrodytų.

Aukščiausią Tikrovę galima palyginti su dangumi, o mūsų vaidinimus, kuriuose save sapnuojame, – su debesimis, plaukiančiais per dangų. Kartais debesis taip sutirštėja, kad dangaus visai nebematyti ir gali pasirodyti, kad pasaulis tėra sudarytas iš vaidinimų. Bet štai Perkūnas perplėšia debesis ir pro juos iš anapus tvyksteli dangiškoji šviesa. Ir tada pasimato, kad visi visokie debesis tebuvo garai, laikina iliuzija, *monai*, o virš visų jų plyti neaprepiama, bekraštė šviesos erdvė. Šitą bekraštę šviesos erdvę virš visų mus niauokiančių debesų mūsų protėviai indoeuropiečiai ir vadino žodžiu **deivos*, iš kurio radosi baltų **deivas* ir galiausiai lietuvių *dievas*. Vienas visa apimantis Dievas – kaip vienas yra dangus, savo glėbyje laikantis vieną visų mūsų Žemę.

Lietuvos karalius (*rex*) Gediminas, atsisakęs priimti krikščionybę, Romos popiežiui 1324 m. laiške per raštininką lotyniškai atsakė, kad jis „krikščionims leidžia savo Dievą garbinti pagal savo papročius, rusams pagal savo

apeigas, lenkams pagal savo papročius, o mes garbiname Dievą pagal savo apeigas, ir visi turime vieną Dievą“¹. Tai yra lietuvių tikėjimo branduolys, esminis priesakas, paliktas mums laisvos Lietuvos karaliaus Gedimino.

Žinoma, kiekvienas iš mūsų tikrovę matome šiek tiek savaip, savu kampu. Todėl vienas vienintelis Dievas ir vienas vienintelis Tikėjimas pasireiškia daugeliu įvairių atmainų – kaip daugeliu šakų šakelių išvešėjęs vienas ažuolas; kaip įvairiausiai žiedais prazydusi viena Žemė po vienu Dangumi, po kuriuo kiekvienam žiedui gana vietos. Dievas nėra pavydus! Ir debesis giedrą dieną, kol neapniaukia saulės, dangų tik puošia...

Užtat kiekviena dvasinė tradicija, be išimties, yra verta pagarbos, rūpėsčio ir tyrimo – kaip Tikrovės patyrimo ir Dievo meilės pėdsakas. Tačiau jokia tradicija neturi „vienintelės tiesos monopolio“. Nes Tikrovės neįmanoma suvaidinti, Dievo neįmanoma pasisavinti, kad paskui galėtum jį dalimis pardavinėti (po „trisdešimt sidabrinų“) ir taip Jo sąskaita pasipelninti. Priešingai: vienintelis būdas susieti save su Tikrove – atsižadėti visų savo vaidinimų Jos vardan ir pasitikėti Ja. O Tikrovė, beje, yra daug patikimesnė už visus mūsų vaidinimus, nors ir nenuspėjama, – užtat dargi daug įdomesnė.

Kol mums rūpi tik mūsų vaidinimai, Žemė mums tėra scena, kurią mes prikėmšame savo scenografijos. Taip krikščionys, kur atėję, visose nuo seno šventose vietose pristatė savo bažnyčių, koplyčių ir kryžių, kad aplinkui matytų vien save; taip atėję bolševikai griovė bažnyčias ir kryžius, o jų vietoje statė gipsinius obeliskus su raudonomis žvaigždėmis ir proletariato vadų statulas. Taip šiuolaikinis

architektas, apsalęs nuo susireikšmini-
mo, lengva ranka išprievartauja vietos
reljefą pagal savo bukumą ir neišma-
nyumą. Taip šuo, pribėgęs prie medžio,
pakelia koją ir palieka ten savo kvapą,
nusmelkdamas visus kitus. Taip mūsų
kalvos ir ąžuolynai, upės ir ežerai atsi-
dūrė už spygliuotų tvorų su užrašais
„privati valda“ – lyg *edem das Seine*²
visuotinėje koncentracijos stovykloje.

Ir tam tėra vienintelis priešnuodis,
vienintelė išėitis: atpalaiduoti savo
vaidmenų pakinktus, prasimerkti iš
savo apgailėtinų komedijų, įsileisti
Tikrovę į savo sielas. Nėra kito tikėji-
mo nei Tikrovė – bet kas kita bus tik
dar vienas vaidinimas. Ir tik pažvelgę
pasaulin Tikrovės akimis mes galime
tikėtis išvysti Žemę tokią, kokia ji yra
iš tikrųjų, pati savaime – neapsakomo
grožio skaisčiausioji Dievo nuotaka,
švenčiausioji visų mūsų Motina dan-
giškojo Tėvo glėby.

¹ „Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai, I:
Nuo seniausių laikų iki XV amžiaus“,
sud. Norbertas Vėlius. Vilnius: Mokslo ir
enciklopedijų leidykla, 1996, p. 390.

² „Kiekvienam savo“, – užrašas, kabėjęs ant
Buchenvaldo koncentracijos stovyklos
vartų.

*Pranešimas skaitytas Europos etninių religijų
kongrese „Motina Žeme, sujunki mus“ Lietuvos
Respublikos Seimo rūmuose 2014 m. liepos 9 d.*

Kronika

● **Rygoje vykusiame 10-ajame Baltijos teatrų festivalyje rašytojos Vaivos Grainytės, kompozitorės Linos Lapelytės ir režisierės Rugilės Barzdiukaitės opera „Geros dienos!“ apie prekybos centro kasininkes įvertinta dviem prizais – už dramaturgiją ir socialinės tikrovės pajautimą.** Konkursinės programos nugalėtojai taip pat tapo ryškiausio Latvijos režisieriaus Alvio Hermanio spektaklis „Oneginas. Komentarai“ ir novatoriškiausios Estijos teatro trupės NO99 darbas „NO54 Trečiadienis“. Pernai šis geriausių Lietuvos, Latvijos ir Estijos dramaturgiją pristatantis renginys vyko Nacionaliniame Kauno dramos teatre.

„Geros dienos!“. Rugilės Barzdiukaitės nuotrauka

● **2015 m. į Japonijos mokslinės fantastikos autoriams skiriamą „Hoshi“ apdovanojimą galės pretenduoti ir dirbtinio intelekto sukurtos istorijos.** Pernai įsteigta premija pavadinta vieno žymiausių Japonijos fantastų Shinichi Hoshi garbei; pirmasis ją gavo Shinichi Endo už istoriją, sukurtą tarsi mokslinis straipsnis, kurio autoriai yra trys dirbtiniai intelektai. Anot Hoshi dukros, kitąmet tikimasi istorijų iš „kompiuterių ir kitų nežmogiškų būtybių – ateivių ar gyvūnų, svarbiausia, kad jos būtų parašytos japonų kalba“. Rašytojas Adamas Robertsas svarsto: „Ar tik žmogiška būtybė gali rašyti tokius romanus kaip Dano Browno? Galbūt kompiuteris tai padarytų net geriau?“ Organizatoriai pripažįsta, kad tai iš dalies pokštas, tačiau teigia norintys paskatinti *sci-fi* skaitytojų ir dirbtinio intelekto kūrėjų vaizduotę.